

ข้อเสนอเชิงนโยบายในการบริหารจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุ สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในประเทศไทย

The Proposed Policy of Elderly Schools Management for Local Government Organizations in Thailand

พัชรินทร์ เลี่ยมอยู่^{1*}, สิริธร สินจินดาวงศ์² และชารี มณีสรี³

Patcharin Liamyu^{1*}, Sirinthorn Sinjindawong² and Chari Manisri³

(Received: Apr 7, 2023; Revised: May 6, 2023; Accepted: May 16, 2023)

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยผสมผสาน เพื่อจัดทำข้อเสนอแนะในการบริหารจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในประเทศไทย โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาการบริหารจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุ 2) ศึกษาการพัฒนาศักยภาพผู้สูงอายุจากการบริหารจัดการโรงเรียน และ 3) เสนอข้อเสนอเชิงนโยบายในการบริหารจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุ ดำเนินการวิจัยเป็น 3 ระยะ กลุ่มตัวอย่างและเครื่องมือในการวิจัยระยะที่ 1 คือ ผู้บริหารและคณะกรรมการโรงเรียนผู้สูงอายุสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีการบริหารจัดการที่ดี จำนวน 20 คน โดยการสัมภาษณ์ ระยะที่ 2 ผู้บริหารและคณะกรรมการโรงเรียนผู้สูงอายุจากโรงเรียนผู้สูงอายุต้นแบบขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จำนวน 276 คน โดยแบบสอบถาม และระยะที่ 3 ผู้บริหารและคณะกรรมการบริหารโรงเรียนผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ได้รับรางวัล และผู้เชี่ยวชาญด้านการศึกษาก่อนหน้า จำนวน 11 คน โดยการสนทนากลุ่ม วิเคราะห์ข้อมูล โดยความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัย พบว่า 1) มีการบริหารจัดการตามทฤษฎี POSDCoRB แนวคิดการบริหารโรงเรียนผู้สูงอายุหลัก 5 ก และมีองค์ประกอบตามแนวคิดพหุพลัง (Active aging) 2) การพัฒนาศักยภาพผู้สูงอายุด้วยการบริหารจัดการโรงเรียนภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน

¹ นักศึกษาระดับปริญญาเอก หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีปทุม, กรุงเทพฯ 10900

Ph.D., Student of Doctor of Philosophy Program in Educational Administration, Sripatum University, Bangkok 10900

² วิทยาลัยบัณฑิตศึกษา ด้านการจัดการ มหาวิทยาลัยศรีปทุม, กรุงเทพฯ 10900

College of Management, Sripatum University, Bangkok 10900 Thailand

³ มหาวิทยาลัยบูรพา, ชลบุรี 20131

Burapha University, Chonburi 20131 Thailand

*Corresponding author, e-mail: Patcharinyl23@gmail.com

พบว่า ด้านวางแผนมากที่สุด 3) ข้อเสนอเชิงนโยบาย ประกอบด้วย 8 ด้าน 1) การวางแผน 2) การจัดองค์การ 3) บริหารงานบุคคล 4) การอำนวยการ 5) ประสานงาน 6) การรายงาน 7) งบประมาณ 8) การบริหารโรงเรียนตามหลัก 5 ก และองค์ประกอบตามแนวคิดพัฒนาพลัง

คำสำคัญ: ข้อเสนอเชิงนโยบาย การบริหารจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุ องค์ประกอบส่วนท้องถิ่น

ABSTRACT

This research is a mixed methods which aimed to propose the Elderly School management of the local government organization in Thailand. The objectives were: 1) To study Elderly School Management of Local Government Organizations in Thailand; 2) To study the potential development of the elderly from the school management; and 3) To propose the Proposed Policy for the Elderly School Management. Three phases of research were conducted: The informants research Phase 1 was the interview from 20 Administrators and Board from the Elderly Schools which there is good management from the school project of Local Government Organizations in Thailand; Phase 2 using questionnaire for the 276 Elderly School Administrators and Board from a model elderly school in the local government organization; and Phase 3 using the focus group of 11 administrators and executive committee of Elderly School of Award-winning Local Government Organizations and Educational Administration Specialist. Data were analyzed by frequency, percentage, mean, standard deviation and content analysis.

The results of this research indicated that 1) The management is based on the POSDCoRB theory. The concept of school management for the elderly will be 5 things, and contains components based on the concept of Active Aging. 2) The overall development of the potential of the elderly by school management was at a high level, and 3) Policy proposals include 8 items 1) planning 2) Organizing 3) Staffing 4) Directing 5) Coordinating 6) Reporting 7) Budgeting 8) Management Elderly School concept of school management for the elderly 5 things, and contains components based on the concept of Active Aging.

Keywords: Proposed policy, Management elderly school, Local government organizations

บทนำ

ปัจจุบันโลกได้ก้าวเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ ในส่วนของประเทศไทย กรมกิจการผู้สูงอายุ ได้รวบรวมสถิติผู้สูงอายุของประเทศไทย ข้อมูล ณ วันที่ 31 ธันวาคม 2565 ประเทศไทยมีประชากรผู้สูงอายุคิดเป็นร้อยละ 18.94 ของประชากรทั้งหมด (กรมกิจการผู้สูงอายุ, 2566) โครงสร้างอายุประชากรไทยจึงเปลี่ยนไปอย่างมาก แต่การที่โลกก้าวเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุไม่ได้หมายความว่าความจะมีประชากรที่ไม่มีคุณภาพ เนื่องจากผู้สูงอายุหลายคนมีศักยภาพในด้านสติปัญญาและมีสุขภาพแข็งแรง การเข้าสู่สังคมผู้สูงวัยจึงเป็นประเด็นท้าทายสำหรับประเทศไทย ในการวางแผนที่จะรับมือและพัฒนาผู้สูงอายุให้เป็นผู้สูงอายุที่มีศักยภาพในการพัฒนาประเทศ โดยพระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ. 2546 และแผนปฏิบัติการด้านผู้สูงอายุ ระยะที่ 3 (พ.ศ. 2566-2580) ได้ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้สูงอายุ ในการเป็นพลังทางสังคม คือ ส่งเสริมการรวมกลุ่มของผู้สูงอายุ เช่น ชมรม/กลุ่มผู้สูงอายุ โรงเรียนผู้สูงอายุ ประกอบกับปฏิญญาผู้สูงอายุไทย ข้อ 3 ผู้สูงอายุควรได้รับโอกาสทางการศึกษา เรียนรู้ พัฒนาศักยภาพของตนอย่างต่อเนื่อง โรงเรียนผู้สูงอายุจึงเป็นเครื่องมือที่ใช้ในการเรียนรู้ด้านส่งเสริมคุณภาพชีวิต (ผู้สูงอายุ) และการจัดการศึกษาโรงเรียนผู้สูงอายุ ก็เป็นรูปแบบหนึ่งของการศึกษาตลอดชีวิต หรือ Lifelong Education โดยมีเป้าหมายเพื่อพัฒนาผู้สูงอายุให้เป็นผู้สูงอายุที่มีศักยภาพ หรือมีภาวะพลพลพลัง (Active aging) อย่างไรก็ตามปัจจุบันโรงเรียนผู้สูงอายุจำนวนมากทั่วประเทศมีความหลากหลายทั้งสถานที่ รูปแบบ วิธีการ ขึ้นอยู่กับบริบทพื้นที่และความต้องการของผู้สูงอายุในแต่ละแห่ง จากข้อมูลจำนวนโรงเรียนผู้สูงอายุทั่วประเทศ จำนวน 2,049 แห่ง พบว่ามี 78 แห่งเท่านั้นที่ประสบความสำเร็จ เป็นโรงเรียนผู้สูงอายุต้นแบบซึ่งประเมินโดยกรมกิจการผู้สูงอายุ ในจำนวนนี้เป็นโรงเรียนผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จำนวน 62 แห่ง (ปาริชาติ สุวรรณราช, การสื่อสารระหว่างบุคคล, 13 พฤศจิกายน 2563) ทั้งนี้จากการศึกษาข้อมูลพบว่าอุปสรรคที่สำคัญ คือ ข้อจำกัดด้านงบประมาณ สถานที่เรียนไม่เหมาะสมสำหรับการถ่ายทอดความรู้ อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ขาดผู้สอนและผู้สอนขาดทักษะในการดึงดูดความสนใจของนักเรียน ฯลฯ (ศศิพัฒน์ ยอดเพชร, ภาวนา พัฒนศรี และธนิกานต์ ศักดา, 2560, น. 176)

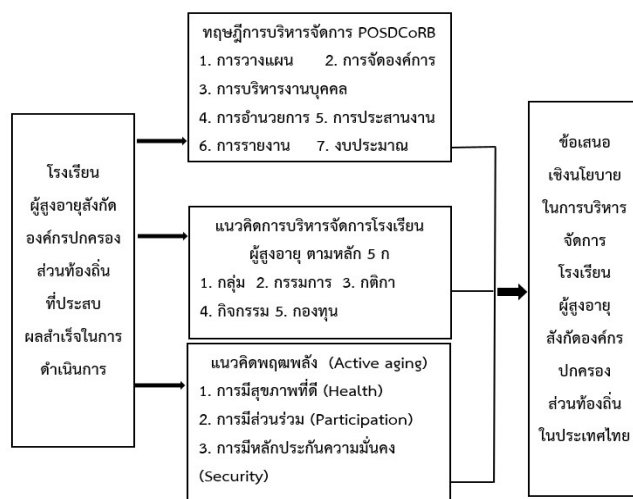
จากที่มาและความสำคัญของปัญหาดังกล่าว เห็นได้ว่าโรงเรียนผู้สูงอายุยังขาดปัจจัยสำคัญในการบริหารจัดการโรงเรียน มีข้อจำกัดและอุปสรรคในการดำเนินงานที่สอดคล้องกับปัจจัยความสำเร็จของการดำเนินงานโรงเรียนผู้สูงอายุ ทำให้การจัดตั้งโรงเรียนผู้สูงอายุประสบความสำเร็จในการดำเนินงานเป็นส่วนน้อย ยังพัฒนาและให้บริการด้านการศึกษากับผู้สูงอายุไม่เต็มประสิทธิภาพ แต่ในส่วนของโรงเรียนผู้สูงอายุต้นแบบนั้น พบว่าเป็นโรงเรียนผู้สูงอายุต้นแบบสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นถึง 62 แห่ง ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาข้อเสนอเชิงนโยบายในการบริหารจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุ สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในประเทศไทยเพื่อจัดทำข้อเสนอเชิงนโยบายในการบริหารจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาการบริหารจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในประเทศไทย
2. เพื่อศึกษาการพัฒนาศักยภาพผู้สูงอายุจากการบริหารจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
3. เพื่อเสนอข้อเสนอเชิงนโยบายในการบริหารจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในประเทศไทย

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การศึกษา เรื่อง ข้อเสนอเชิงนโยบายในการบริหารจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในประเทศไทย นำทฤษฎีการบริหารจัดการ POSDCoRB ของ Luther and Lyndall ประกอบด้วย 1) การวางแผน (Planning) 2) การจัดองค์การ (Organizing) 3) การบริหารงานบุคคล (Staffing) 4) การอำนวยการ (Directing) 5) การประสานงาน (Coordinating) 6) การรายงาน (Reporting) 7) งบประมาณ (Budgeting) (อ้างถึงใน ฐานิสรา กาบบัวศรี, 2562, น. 18-20) มาใช้ในการศึกษาการบริหารจัดการ โดยกำหนดให้มี 2 แนวคิดที่นำมาใช้เป็นรูปแบบการดำเนินการและการจัดกิจกรรม ได้แก่ แนวคิดการบริหารโรงเรียนผู้สูงอายุหลัก 5 ก 1) กลุ่ม 2) กรรมการ 3) กติกาหรือข้อตกลง 4) กิจกรรม และ 5) กองทุน (กรมกิจการผู้สูงอายุ, 2559) และแนวคิดพหุพลัง (Active aging) ประกอบด้วย 1) สุขภาพที่ดี (Health) 2) การมีส่วนร่วม (Participation) และ 3) การมีหลักประกันความมั่นคง (Security) (World Health Organization [WHO], 2002) ดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

ระยะที่ 1 การศึกษาการบริหารจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในประเทศไทย เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research)

1. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีการบริหารจัดการที่ดีจากโครงการโรงเรียนผู้สูงอายุ จำนวน 4 แห่ง จากรางวัลทุกประเภทและทุกระดับในปีงบประมาณ พ.ศ. 2561-2563 ด้วยวิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive sampling) มี 2 กลุ่มหลัก ดังนี้

ตารางที่ 1 ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ	
	กลุ่มที่ 1	กลุ่มที่ 2
	ผู้บริหาร อบต. จำนวนคน	คณะกรรมการโรงเรียน จำนวนคน
1. เทศบาลเมืองวังน้ำเย็น	1	4
2. เทศบาลตำบลน้ำสวย	1	4
3. องค์การบริหารส่วนตำบลนาพุ	1	4
4. องค์การบริหารส่วนตำบลหนองมะเขือ	1	4
รวม	4	16

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์ชนิดมีโครงสร้าง (Structure interview) โดยมีขั้นตอนดังนี้

ตารางที่ 2 การสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

การสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ
1. ศึกษาการบริหารจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจากเอกสารวิชาการ เกี่ยวกับแนวคิด ทฤษฎี หลักการและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
2. สร้างแบบสัมภาษณ์ตามโครงสร้างที่ได้กำหนดไว้ จำนวน 2 ชุด สำหรับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ
3. นำแบบสัมภาษณ์เสนออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อตรวจสอบความถูกต้อง เหมาะสมและพัฒนาปรับปรุงตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษา
4. นำแบบสัมภาษณ์เสนอผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบ ตรวจสอบเพื่อหาค่าความเที่ยงตรงของเนื้อหา (Content validity) โดยการวิเคราะห์ดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item-Objective Congruence: IOC) นำผลที่ได้มาวิเคราะห์ค่า IOC ได้ค่าเท่ากับ 0.6-1.00 สูงกว่าเกณฑ์ 0.5 (อ้างอิงเกณฑ์) และผู้เชี่ยวชาญได้แนะนำให้ปรับปรุงรายละเอียดข้อคำถามให้เหมาะสมและถูกต้อง

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยทำการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยใช้แบบสัมภาษณ์จากผู้ให้ข้อมูลสำคัญของด้วยตนเองโดยวิธีสัมภาษณ์ด้วยตนเอง Face to Face และสัมภาษณ์ผ่านแอปพลิเคชัน ZOOM

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้สัมภาษณ์โดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) และสังเคราะห์เพื่อหาข้อสรุป สำหรับนำข้อมูลไปใช้ในการวิจัยระยะที่ 2

ระยะที่ 2 การศึกษาการพัฒนาศักยภาพผู้สูงอายุจากการบริหารจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative research) มีรายละเอียดดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง คือ 1) ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น 2) ผู้บริหารส่วนราชการ 3) ผู้อำนวยการหรือครูใหญ่โรงเรียนผู้สูงอายุ 4) ที่ปรึกษาโรงเรียนผู้สูงอายุ 5) คณะกรรมการหรือแกนนำ และ 6) ทีมวิทยากรจิตอาสา จากโรงเรียนผู้สูงอายุต้นแบบที่สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในประเทศไทย ประชากรจำนวน 372 คน โดยคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างจากประชากรข้างต้นด้วยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (Multistage random sampling) ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 276 คน ตามสูตรของ Krejcie and Morgan (1970, pp. 607-610) ระดับความเชื่อมั่น 95 เปอร์เซนต์

ตารางที่ 3 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

จำนวนองค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่น ในแต่ละภาค	ประชากร (N)		กลุ่มตัวอย่าง (n)		
	โรงเรียน ผู้สูงอายุ	จำนวนประชากร ต่อ 1 แห่ง	โรงเรียน ผู้สูงอายุต้นแบบ	จำนวนประชากร ต่อ 1 แห่ง	จำนวน กลุ่มตัวอย่าง
	ต้นแบบ (แห่ง)	*(6 คน)	(แห่ง)	*(6 คน)	(n)
1. ภาคเหนือ	16	96	14	84	70
2. ภาคกลาง	17	102	14	84	70
3. ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	16	96	14	84	70
4. ภาคใต้	13	78	13	78	66
รวม	62	372	55	330	276

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ แบบสอบถามสำหรับเก็บข้อมูล โดยมีขั้นตอนการสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ ดังนี้

2.1 นำข้อมูลจากการวิจัยระยะที่ 1 มาพิจารณาร่วมกับแนวคิด ทฤษฎี เอกสารต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุทั้งของประเทศไทยและต่างประเทศ

2.2 นำข้อมูลที่ได้มาสร้างเป็นแบบสอบถาม ตามโครงสร้างที่ได้กำหนดไว้

2.3 นำแบบสอบถามเสนออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อตรวจสอบความถูกต้องเหมาะสมและพัฒนาปรับปรุงตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษา

2.4 นำแบบสอบถามเสนอผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบ มุ่งตรวจสอบเพื่อหาความเที่ยงตรงของเนื้อหา (Content validity) ของแบบสอบถามและข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ เพื่อนำไปปรับปรุงให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น ก่อนนำไปใช้จริงโดยการวิเคราะห์ดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item-Objective Congruence: IOC) ผลที่ได้มาวิเคราะห์ค่า IOC ได้ค่าเท่ากับ 0.80-1.00 (อ้างอิง เกณฑ์) ซึ่งผู้เชี่ยวชาญได้แนะนำให้เพิ่มเติม ปรับปรุงในบางถ้อยคำหรือข้อความให้เหมาะสมมากยิ่งขึ้น

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยทำการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยมีขั้นตอนดังนี้

3.1 ทำหนังสือขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลจากมหาวิทยาลัยถึงโรงเรียนผู้สูงอายุที่ได้คัดเลือกกลุ่มตัวอย่างไว้ เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

3.2 ส่งแบบสอบถามออกไปยังกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้วิธีนำไปให้ผู้ตอบแบบสอบถามและนำกลับร่วมกับการส่งแบบสอบถามทางไปรษณีย์ และไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์

3.3 รวบรวมแบบสอบถาม ตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถาม และคำตอบ

3.4 จัดหมวดหมู่ข้อมูลแบบสอบถาม นำข้อมูลจากแบบสอบถามไปวิเคราะห์ทางสถิติ

4. การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้

4.1 การวิเคราะห์ข้อมูลสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ใช้การแจกแจงค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage)

4.2 การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการปฏิบัติรูปแบบการดำเนินงาน การส่งเสริมคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุที่แสดงออกถึงนโยบายการบริหารจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุ ใช้สถิติค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation) เพื่อใช้อธิบายระดับความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่าง โดยกำหนดเกณฑ์การประเมินดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2553, น. 99-100)

4.51-5.00 หมายถึง ระดับมากที่สุด

3.51-4.50 หมายถึง ระดับมาก

2.51-3.50 หมายถึง ระดับปานกลาง

1.51-2.50 หมายถึง ระดับน้อย

1.00-1.50 หมายถึง ระดับน้อยที่สุด

ระยะที่ 3 การจัดทำข้อเสนอเชิงนโยบายในการบริหารจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในประเทศไทย โดยนำผลการวิเคราะห์จากการวิจัยในระยะที่ 1 และ 2 มาตรวจสอบขยายความผลที่ได้ โดยการระดมความคิดเห็นด้วยการสนทนากลุ่มแบบเจาะจง (Focus group discussion) เพื่อรับฟังความคิดเห็นข้อค้นพบงานวิจัย และจัดทำข้อเสนอเชิงนโยบายในการบริหารจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในประเทศไทย

1. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ มี 2 กลุ่มหลัก คือ 1) ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หรือนักวิชาการและคณะกรรมการโรงเรียนผู้สูงอายุ ที่ได้รับรางวัลองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีการบริหารจัดการที่ดี และ 2) ผู้เชี่ยวชาญด้านการบริหารการศึกษา รวมจำนวนทั้งสิ้น 11 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบบบันทึกข้อมูล (Record form) และแบบสรุปสำหรับการอภิปรายกลุ่ม สนทนาแบบเฉพาะเจาะจง (Focus group discussion form) มีขั้นตอนดังนี้

2.1 รวบรวมประเด็นที่ได้จากการวิจัยระยะที่ 1 และ 2 ก่อนทำการสนทนากลุ่ม

2.2 สรุปประเด็นทั้งหมด พร้อมร่างแบบบันทึก และแบบสรุปการสนทนากลุ่ม นำไปปรึกษาอาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อให้คำแนะนำและแก้ไข

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ดำเนินการการสนทนากลุ่มแบบเจาะจง (Focus group discussion) ด้วย แอปพลิเคชัน Zoom ผู้วิจัยเป็นผู้สรุปประเด็นที่ได้เพื่อนำไปวิเคราะห์และนำเสนอเป็นข้อเสนอเชิงนโยบายในการบริหารจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในประเทศไทย

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสนทนากลุ่มโดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) และสังเคราะห์เพื่อหาข้อสรุป สำหรับจัดทำข้อเสนอเชิงนโยบายในการบริหารจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในประเทศไทย

ผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาการบริหารจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในประเทศไทย พบว่า มีกระบวนการบริหารจัดการไปในทิศทางเดียวกันประกอบไปด้วย 1) การวางแผน 2) การจัดองค์กร 3) การบริหารงานบุคคล 4) การอำนวยการ 5) การประสานงาน 6) การรายงาน และ 7) งบประมาณ รูปแบบหรือองค์ประกอบในการจัดตั้งโรงเรียน การหากกลุ่มเป้าหมายมาเข้าเรียน

ประกอบไปด้วย 1) การรวมกลุ่มผู้สูงอายุ โดยการต่อยอดจากกลุ่มเดิมที่มีอยู่ เช่น ชมรมผู้สูงอายุ 2) การสรรหากรรมการโรงเรียนที่ครอบคลุมทุกมิติที่เกี่ยวกับผู้สูงอายุ 3) การกำหนดกติกาหรือข้อตกลงร่วมกันเพื่อถือปฏิบัติภายในโรงเรียน 4) กิจกรรมที่กำหนดในการเรียนต้องเริ่มจากการประเมินความพร้อมของผู้สูงอายุด้านร่างกาย ความสนใจ ฯลฯ เพื่อกำหนดกิจกรรมที่เหมาะสม หลักสูตรการเรียนมีการออกแบบวิชาเรียน ใน 3 รูปแบบ ได้แก่ วิชาที่ต้องรู้ วิชาที่ควรรู้และวิชาที่อยากรู้ หรือรูปแบบอื่นๆ ที่ผู้สูงอายุสนใจ และ 5) กองทุนเพื่อสนับสนุนการดำเนินงาน มีการเสนอโครงการเพื่อขอรับการสนับสนุนงบประมาณจากหน่วยงานต่างๆ เช่น สสส., สปสช.ฯลฯ และเปิดรับเงินบริจาคเพื่อระดมทุนสนับสนุนโรงเรียนผู้สูงอายุ โดยยังไม่มีเก็บเงินค่าสมาชิก หรือค่าธรรมเนียมสำหรับการเข้าเรียน หรือการร่วมกิจกรรมต่างๆ และมีการส่งเสริมกิจกรรมแก่นักเรียนผู้สูงอายุครบตามองค์ประกอบของแนวคิดพัฒนาพลัง (Active ageing) ปัญหาและอุปสรรค พบว่า มีปัญหาเรื่องของการเดินทางมาเรียนของผู้สูงอายุ สถานที่ และงบประมาณในการดำเนินงานที่สำคัญ คือ ระเบียบฯ กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับโรงเรียนผู้สูงอายุยังไม่มีกำหนดอย่างชัดเจน

2. การพัฒนาศักยภาพผู้สูงอายุจากการบริหารจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับมาก

ตารางที่ 4 ผลการศึกษาการพัฒนาศักยภาพผู้สูงอายุจากการบริหารจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุ

การปฏิบัติการพัฒนาศักยภาพผู้สูงอายุ		ผลการวิเคราะห์			
ในด้านของนโยบายการบริหารจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุ		$\bar{X}$	S.D.	ระดับการปฏิบัติ	ลำดับ
1	การวิเคราะห์ด้านการวางแผน (Planning)	4.25	0.63	มาก	1
2	การวิเคราะห์ด้านการจัดองค์การ (Organizing)	4.20	0.65	มาก	2
3	การวิเคราะห์ด้านการบริหารงานบุคคล (Staffing)	4.07	0.52	มาก	6
4	การวิเคราะห์ด้านการอำนวยการ (Directing)	4.14	0.64	มาก	4
5	การวิเคราะห์ด้านการประสานงาน (Coordinating)	4.06	0.59	มาก	7
6	การวิเคราะห์ด้านการรายงาน (Reporting)	4.14	0.57	มาก	5
7	การวิเคราะห์ด้านงบประมาณ (Budgeting)	4.17	0.64	มาก	3
รวม		4.15	0.55	มาก	

จากผลการวิเคราะห์ในตารางที่ 1 พบว่า การปฏิบัติการพัฒนาศักยภาพผู้สูงอายุ ในด้านของนโยบายการบริหารจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.15$, S.D. = 0.55) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า การปฏิบัติการพัฒนาศักยภาพผู้สูงอายุในด้านของนโยบายการบริหารจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุ อยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากสูงที่สุดไปหาต่ำที่สุด คือ ด้านการวิเคราะห์ด้านการวางแผน (Planning) ($\bar{X} = 4.25$, S.D. = 0.63) การวิเคราะห์ด้านการจัดองค์การ (Organizing) ($\bar{X} = 4.20$, S.D. = 0.65) การวิเคราะห์ด้านงบประมาณ (Budgeting) ($\bar{X} = 4.17$, S.D. = 0.64) การวิเคราะห์ด้านการอำนวยการ (Directing) ($\bar{X} = 4.14$, S.D. = 0.64) การวิเคราะห์ด้านการรายงาน (Reporting) ($\bar{X} = 4.14$, S.D. = 0.57) การวิเคราะห์ด้านการบริหารงานบุคคล (Staffing) ($\bar{X} = 4.07$, S.D. = 0.52) และการวิเคราะห์ด้านการประสานงาน (Coordinating) ($\bar{X} = 4.06$, S.D. = 0.59) ตามลำดับ

3. ข้อเสนอเชิงนโยบายในการบริหารจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในประเทศไทย

3.1 ด้านการวางแผน มีการวางแผนบริหารโรงเรียน ตั้งแต่การแต่งตั้งคณะกรรมการจัดทำแผน โดยมอบหมายผู้รับผิดชอบโครงการโรงเรียนผู้สูงอายุ กำหนดให้เป็นภารกิจหลักของส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง เริ่มจากการสำรวจความต้องการในพื้นที่จากผู้ที่เกี่ยวข้องมาวางแผนร่วมกัน และตั้งประเด็นในการทำให้สำเร็จ ทั้งนี้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ควรกำหนดเป้าหมายให้ได้ว่า จะพัฒนาผู้สูงอายุไปในทิศทางใด เพื่อหาความร่วมมือจากฝ่ายอื่นที่เกี่ยวข้องกับเป้าหมายที่จะพัฒนา

3.2 ด้านการจัดองค์การ กระทรวงมหาดไทย และกรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น ที่กำกับดูแลองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นโดยตรง ควรกำหนดระเบียบหรือแนวทางการปฏิบัติที่ชัดเจน เกี่ยวกับการกำหนดโครงสร้าง อำนาจหน้าที่ การเบิกจ่ายงบประมาณ ฯลฯ และการสนับสนุนงบประมาณ เพื่อให้้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้ถือเป็นแนวทางการปฏิบัติให้ถูกต้อง เนื่องจากปัจจุบันการกำหนดโครงสร้าง อำนาจหน้าที่ในการเบิกจ่าย ยังคงมีปัญหาเพราะไม่สามารถจัดสรรงบประมาณไปโดยตรงกับโรงเรียนผู้สูงอายุ เพราะต้องมีระเบียบอ้างอิงในการใช้งบประมาณเพื่อชี้แจงให้หน่วยตรวจสอบทราบได้ ภาพรวมของการขับเคลื่อนโรงเรียนผู้สูงอายุ คือ การขับเคลื่อนผ่านโครงการต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง หากมีโครงสร้างชัดเจนจะทำให้การบริหารจัดการคล่องตัวมากขึ้น

3.3 ด้านการบริหารงานบุคคล กำหนดวิธีการสรรหาคณะกรรมการโรงเรียน คณะกรรมการนักเรียน โดยกำหนดตำแหน่ง ค่าตอบแทนให้เหมาะสมและสอดคล้องกับโครงสร้าง และหลักเกณฑ์การเบิกจ่ายสำหรับค่าตอบแทนพิเศษ ซึ่งเป็นการสร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน นอกจากนี้ค่าตอบแทนยังเป็นเครื่องมือในการส่งเสริมให้การบริหารงานบุคคลคล่องตัวมากขึ้น

3.4 การอำนวยการ ส่งเสริมให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องในการดำเนินงานโรงเรียนผู้สูงอายุ เช่น คณะกรรมการโรงเรียน ฯลฯ ร่วมกันเสนอความเห็นเพื่อประกอบการตัดสินใจเรื่องต่างๆ ภายใน

โรงเรียน เมื่อสิ้นสุดโครงการ ควรนำผลการประเมินมาวิเคราะห์ นำข้อมูลไปร่วมพิจารณาทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องว่าประสบความสำเร็จหรือไม่ เพื่อพัฒนาและปรับปรุงในคราวต่อไป

3.5 การประสานงาน ส่งเสริมการประสานงาน ให้ครอบคลุมถึงครอบครัวที่ดูแลผู้สูงอายุ เพื่อสร้างความเข้าใจแก่ครอบครัวให้เห็นความสำคัญและประโยชน์ที่ได้รับ และเสริมกิจกรรมเกี่ยวกับเทคโนโลยีในการประสานงานเบื้องต้น เช่น การใช้แอปพลิเคชัน Line, Facebook ฯลฯ รวมถึงเผยแพร่ผลงานของโรงเรียนหรือนักเรียนผู้สูงอายุ ผลสำเร็จของการดำเนินงานทางสื่อประชาสัมพันธ์ต่างๆ ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หรือนำเสนอเป็นนิทรรศการแสดงผลงาน เป็นต้น

3.6 การรายงาน จัดทำหลักสูตรที่มีเกณฑ์การจบการศึกษา มีการวัดและประเมินผลที่ชัดเจน โดยต้องเหมาะสมกับวัย ความสามารถ และศักยภาพของผู้สูงอายุ กำหนดให้มีการประชุมประจำปีเพื่อรายงานผลการดำเนินงาน โดยมีการเปรียบเทียบศักยภาพของผู้สูงอายุ ก่อนและหลังเข้าโรงเรียนว่าเป็นไปตามเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ที่กำหนดหรือไม่ และประสบความสำเร็จกับการพัฒนาศักยภาพผู้สูงอายุมากน้อยเพียงใด

3.7 งบประมาณ สืบเนื่องจากการวางแผนและกำหนดโครงสร้างที่ชัดเจน หากชัดเจนแล้วควรกำหนดให้มีการจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณสำหรับโรงเรียนผู้สูงอายุ เพื่อวางแผนการใช้จ่ายงบประมาณอย่างเหมาะสม และอาจจัดให้มีกิจกรรมการระดมทุน สำหรับสนับสนุนโรงเรียนผู้สูงอายุโดยเป็นกิจกรรมที่ผู้สูงอายุได้มีส่วนร่วม เช่น กิจกรรมทอดผ้าป่าการศึกษา เป็นต้น

3.8 การบริหารจัดการโรงเรียนตามหลัก 5 ก (กลุ่ม กรรมการ กติกา กิจกรรม กองทุน) และองค์ประกอบตามแนวคิดพหุพลัง (Active aging) ควรต่อยอดสมาชิกจากกลุ่มเดิมที่มีอยู่ เช่น จากชมรมผู้สูงอายุ โดยกำหนดให้มีการทำประชาคมในท้องถิ่น เพื่อชี้แจงขั้นตอน กระบวนการจัดตั้งโรงเรียน สิทธิประโยชน์ที่จะได้รับหากเป็นนักเรียนโรงเรียนผู้สูงอายุ สิ่งอำนวยความสะดวก เพื่อดึงดูดความสนใจ โดยกำหนดแนวทางการคัดเลือกสรรหาคณะกรรมการให้ครอบคลุมทุกด้านที่เกี่ยวข้อง กำหนดเวลาเรียนหรือหลักเกณฑ์ในการจบหลักสูตรที่ชัดเจน ถือเป็นกติกาที่เป็นลายลักษณ์อักษรร่วมกัน รวมถึงส่งเสริมเรื่องของการมีคุณภาพชีวิตที่ดี ด้านสุขภาพ การมีส่วนร่วม และการมีหลักประกันความมั่นคง เช่น ส่งเสริมการฝึกอาชีพหรือถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่น และนำมาสร้างรายได้ นอกจากนี้ควรเป็นกิจกรรมที่ผู้สูงอายุสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้

สรุปผลการวิจัย

การบริหารจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในประเทศไทย มีการบริหารจัดการตามทฤษฎี POSDCoRB แนวคิดการบริหารโรงเรียนผู้สูงอายุหลัก 5 ก และองค์ประกอบตามแนวคิดพหุพลัง (Active aging) การบริหารจัดการโรงเรียนสามารถพัฒนาศักยภาพผู้สูงอายุในภาพรวมอยู่ในระดับมาก และข้อเสนอเชิงนโยบายต่อผู้กำหนดนโยบาย คือ ควรกำหนด

ระเบียบกฎหมายที่ครอบคลุม เพื่อกำหนดโครงสร้างโรงเรียนผู้สูงอายุให้ชัดเจน รองรับการบริหารแผน การบังคับบัญชา การรับและใช้งบประมาณ การบริหารจัดการ รวมถึงบริบทด้านอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สามารถบริหารจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุให้เหมาะสมกับผู้สูงอายุ ในท้องถิ่นและเกิดประสิทธิภาพ

อภิปรายผล

1. ผลการศึกษาการบริหารจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในประเทศไทย พบว่า มีกระบวนการบริหารจัดการตามทฤษฎี POSDCoRB ส่วนรูปแบบหรือ องค์ประกอบในการจัดตั้งโรงเรียน เป็นไปตามรูปแบบการบริหารจัดการโรงเรียนตามหลัก 5 ก และมี องค์ประกอบในการส่งเสริมศักยภาพผู้สูงอายุตามแนวคิดพหุพลัง (Active aging) แต่พบว่ามี ปัญหาและอุปสรรคเรื่องการเดินทางมาเรียนของผู้สูงอายุ สถานที่ และงบประมาณในการดำเนินงาน โครงสร้างและแผนที่ชัดเจน ที่สำคัญคือระเบียบฯ กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับโรงเรียนผู้สูงอายุยังไม่มี กำหนดอย่างชัดเจน สอดคล้องกับโกสินทร์ ชี้ทางดี (2562, น. 325) กล่าวถึงปัญหาและอุปสรรคต่อ การดำเนินงานโรงเรียนผู้สูงอายุว่า ว่างงบประมาณไม่เพียงพอ เป้าหมายไม่ชัดเจน ผู้สูงอายุร่วม กิจกรรมน้อยเพราะเดินทางไม่สะดวก ฯลฯ

2. การพัฒนาศักยภาพผู้สูงอายุ จากการบริหารจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุขององค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่น พบว่าภาพรวมอยู่ในระดับมาก ระดับการปฏิบัติ 3 อันดับแรก ได้แก่ การวางแผน การจัด องค์การ และงบประมาณ โดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกำหนดวิสัยทัศน์การพัฒนาศักยภาพ ผู้สูงอายุให้โรงเรียนผู้สูงอายุเป็นเครื่องมือในการพัฒนา และสำรวจความต้องการจริงของผู้สูงอายุ ในพื้นที่ เพื่อนำมากำหนดเป็นแผนการพัฒนา กำหนดหลักสูตรการเรียน กิจกรรมที่เหมาะสมและ ตรงตามความต้องการของผู้สูงอายุ ประกอบไปด้วยความรู้ที่ต้องรู้ ควรรู้ และอยากรู้ สอดคล้องกับ ศศิพัฒน์ ยอดเพชร และคณะ (2560, น. 177) ที่เสนอว่าหลักสูตรที่เหมาะสมสำหรับโรงเรียน ผู้สูงอายุ ประกอบด้วย เนื้อหาความรู้ที่ผู้สูงอายุต้องรู้ ร้อยละ 50 ควรรู้ ร้อยละ 30 และอยากรู้ ร้อยละ 20 นอกจากนี้ ด้านการจัดองค์การ พบว่า ถึงแม้ประสบความสำเร็จในการดำเนินงาน แต่เรื่องของ โครงสร้างยังไม่ชัดเจน จึงควรกำหนดระเบียบหรือแนวทางการปฏิบัติที่ชัดเจน ส่งเสริมเกี่ยวกับการ กำหนดโครงสร้าง อำนาจหน้าที่ การเบิกจ่ายงบประมาณ ฯลฯ และการสนับสนุนงบประมาณ เพื่อให้ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นถือเป็นแนวทางการปฏิบัติให้ถูกต้อง การขับเคลื่อนโรงเรียนผู้สูงอายุ ในปัจจุบัน คือ การขับเคลื่อนผ่านโครงการต่างๆ ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หากโครงสร้าง ชัดเจน จะทำให้การบริหารจัดการคล่องตัวมากขึ้น ในด้านของงบประมาณองค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่น ไม่สามารถตั้งงบประมาณเบิกจ่ายได้โดยตรง โดยใช้จ่ายงบประมาณผ่านโครงการต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับผู้สูงอายุ นอกจากนี้มีการขอรับงบประมาณจากหน่วยงานต่างๆ เช่น กองทุนผู้สูงอายุ,

สปสข. เป็นต้น ดังนั้นหากมีโครงสร้างที่ชัดเจน มีระเบียบที่ชัดเจนในการดำเนินงาน และมีการจัดสรรงบประมาณให้ ก็จะสามารถพัฒนาผู้สูงอายุได้เต็มตามศักยภาพ สอดคล้องกับยุรธร จีนา (2561, น. 171-184) เสนอว่ารูปแบบการจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุมีแนวทางในการพัฒนา ได้แก่ (ก) การมีส่วนร่วมของภาคประชาสังคม (ข) โครงสร้างการบริหารจัดการโรงเรียน (ค) รูปแบบการจัดกิจกรรม หรือหลักสูตรสำหรับผู้สูงอายุ (ง) การรวมกลุ่มของผู้สูงอายุในตำบล (จ) การจัดหางบประมาณดำเนินงาน และ (ฉ) ความเหมาะสมของสถานที่และสิ่งแวดล้อมสำหรับผู้สูงอายุ ฯลฯ และสอดคล้องกับ นภเรณู สัจจรักษ์ธีระฐิติ และพจนา พิชิตปัจจา (2557, น. 27) เสนอว่าผู้มีส่วนเกี่ยวข้องที่สำคัญในการจัดการเรียนรู้ตลอดชีวิตของผู้สูงอายุในประเทศไทย ได้แก่ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้นำท้องถิ่น ชมรมผู้สูงอายุ และศูนย์การศึกษานอกโรงเรียน และสอดคล้องกับอาชัญญา รัตนอุบล, วีระเทพ ปทุมเจริญวัฒนา, วรรัตน์ ปทุมเจริญวัฒนา, ปาน กิมปี และระวี สัจจโสภณ (2554) ได้กล่าวถึงอนาคตภาพการจัดการศึกษาและเรียนรู้ตลอดชีวิตของผู้สูงอายุไทย มีเป้าหมายการจัดเพื่อให้ผู้สูงอายุมีสภาพร่างกายที่สมบูรณ์และมีสุขภาพดี เพื่อให้ผู้สูงอายุมีสัมพันธภาพที่ดีกับครอบครัวและสามารถปรับตัวเข้ากับชุมชน สังคม และสามารถเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ ในสังคมได้

3. ข้อเสนอเชิงนโยบายในการบริหารจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในประเทศไทย จากการการระดมความคิดเห็นด้วยการสนทนากลุ่มแบบเจาะจง (Focus group discussion) เพื่อรับฟังความคิดเห็นข้อค้นพบงานวิจัย และจัดทำข้อเสนอเชิงนโยบายในการบริหารจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในประเทศไทย พบว่า

3.1 ระดับผู้กำหนดนโยบาย ควรกำหนดระเบียบ กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการโรงเรียน เพื่อรองรับการดำเนินงานด้านต่างๆ โดยข้อเสนอเชิงนโยบาย ประกอบด้วย 8 ด้าน คือ 1) การวางแผน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องกำหนดเป้าหมายว่าจะพัฒนาผู้สูงอายุไปในทิศทางใด เพื่อวางแผนดำเนินงานและหาความร่วมมือจากฝ่ายอื่นที่เกี่ยวข้อง ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความต้องการของผู้สูงอายุในแต่ละปี 2) การจัดองค์การ ปัจจุบันเป็นการดำเนินงานโดยขับเคลื่อนผ่านโครงการต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับผู้สูงอายุ จึงควรมีการกำหนดระเบียบ กฎหมายที่ชัดเจน เพื่อให้สอดคล้องกับการกำหนดโครงสร้าง บุคลากร งบประมาณ และด้านอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง 3) การบริหารงาน บุคคลควรกำหนดค่าตอบแทนให้แก่บุคคลที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นสร้างแรงจูงใจ ขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงาน แต่ทั้งนี้ต้องมีการกำหนดโครงสร้างอย่างชัดเจนถูกต้องก่อนจึงจะกำหนดค่าตอบแทนได้ 4) การอำนวยการ ควรกำหนดสายการบังคับบัญชาที่ชัดเจน ซึ่งจะต่อเนื่องจากการกำหนดโครงสร้าง เนื่องจากปัจจุบันใช้รูปแบบของคณะกรรมการจิตอาสา เมื่อโครงสร้างชัดเจน สายบังคับบัญชา ก็จะชัดเจน 5) การประสานงาน ควรกำหนดการประสานงาน ให้ครอบคลุมถึงครอบครัวที่ดูแลผู้สูงอายุ เพื่อสร้างความเข้าใจแก่ครอบครัวนักเรียนให้เห็นความสำคัญและประโยชน์ที่ได้รับ 6) การรายงาน ควรมีการวัดและประเมินผล กำหนดเกณฑ์การจบการศึกษา โดยต้องเหมาะสมกับวัย

ความสามารถ และศักยภาพของผู้สูงอายุ 7) งบประมาณ ควรกำหนดให้มีการจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณโรงเรียนผู้สูงอายุ เพื่อวางแผนการใช้จ่ายงบประมาณอย่างเหมาะสม และอาจจัดให้มีการระดมทุนสำหรับสนับสนุนโรงเรียน โดยเป็นกิจกรรมที่ผู้สูงอายุได้มีส่วนร่วม หรือการจัดตั้งสมาคมผู้สูงอายุให้เป็นหน่วยงานนิติบุคคลที่สามารถรับการสนับสนุนเรื่องงบประมาณจากส่วนอื่นได้ และ 8) การบริหารจัดการโรงเรียนตามหลัก 5 ก ควรส่งเสริมให้จัดทำหลักสูตรพัฒนาผู้เรียนเน้นวิชาการที่ต้องรู้ เช่น การคัดกรองสุขภาพฯ วิชาที่ควรรู้ เช่น หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงฯ วิชาที่อยากรู้ เช่น การใช้โทรศัพท์ และแอปพลิเคชันต่างๆ ทั้งนี้ตามความพร้อมทางด้านร่างกาย และจิตใจของผู้สูงอายุ โดยจัดทำประกาศการกำหนดเวลาเรียนหรือหลักเกณฑ์ในการจบหลักสูตรที่ชัดเจน เพื่อเป็นกติกาที่ถือปฏิบัติร่วมกัน และองค์ประกอบตามแนวคิดพหุพลัง (Active aging) นอกจากการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมสุขภาพที่ดีและการมีส่วนร่วมแล้ว ควรส่งเสริมกิจกรรมเรื่องของการมีรายได้ที่ผู้สูงอายุถนัดและสามารถทำได้ เช่น งานฝีมือและนำมาจำหน่ายเป็นผลิตภัณฑ์ของผู้สูงอายุ เป็นต้น และสอดคล้องกับเวหา เกษมสุข (2562, น. 235-236) ได้กล่าวถึงแนวทางในการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตของโรงเรียนผู้สูงอายุ เพื่อส่งเสริมให้เป็นผู้สูงอายุที่มีศักยภาพมีพหุพลังเปลี่ยนจากภาระเป็นพลัง ตามองค์ประกอบ 3 ด้าน ได้แก่ ด้านสุขภาพ ด้านการมีส่วนร่วม และด้านความมั่นคงปลอดภัย โดยใช้บูรณาการกับเนื้อหาสาระการเรียนรู้ที่ผู้สูงอายุต้องรู้ ควรรู้ และอยากรู้

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะจากการวิจัยในครั้งนี้

1.1 กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น ในฐานะที่เป็นหน่วยงานส่งเสริม สนับสนุนและกำกับดูแลองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ควรนำผลการวิจัยในครั้งนี้ไปสู่การประชุมกับผู้ที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้มีการวิเคราะห์ วิพากษ์ วิจารณ์ การระดมความคิดเห็น ทั้งกลุ่มผู้ที่มีอำนาจในการตัดสินใจ ในการกำหนดนโยบาย กลุ่มผู้ปฏิบัติที่มีส่วนเกี่ยวข้อง เพื่อหาข้อสรุปหรือข้อเสนอแนะเพิ่มเติมตามที่ปรากฏในผลการวิจัย เพื่อให้การบริหารจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีประสิทธิภาพมากขึ้น

1.2 กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น ควรจัดให้มีกลุ่มสถานศึกษาต้นแบบในการบริหารจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุที่ประสบความสำเร็จ โดยนำข้อเสนอที่ได้จากการวิจัยมากำหนดเป็นรูปแบบการประเมิน เพื่อให้เกิดสถานที่แลกเปลี่ยนเรียนรู้ การศึกษาดูงาน และการต่อยอดพัฒนาโรงเรียนผู้สูงอายุให้เป็นโรงเรียนผู้สูงอายุต้นแบบที่มีประสิทธิภาพ

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการวิจัยต่อเนื่องงานวิจัยนี้ โดยหาการบริหารจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุ ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกับการพัฒนาศักยภาพผู้สูงอายุ ของด้านที่มีการปฏิบัติน้อยที่สุด เช่น ด้านการประสานงาน และด้านการบริหารงานบุคคล เพื่อเป็นการหาแนวทางพัฒนาและจัดทำเป็นข้อเสนอในการพัฒนาต่อไป

2.2 ควรมีการวิจัยการบริหารจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุกับหน่วยงานอื่นที่มีการจัดตั้งโรงเรียนผู้สูงอายุ หรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ไม่ใช่เป้าหมายของการวิจัยในครั้งนี้ เพื่อยืนยันหรือหาข้อค้นพบใหม่ ที่จะช่วยให้เกิดข้อเสนอเชิงนโยบายในการพัฒนาโรงเรียนผู้สูงอายุให้เกิดประสิทธิภาพมากขึ้นไปอีก

เอกสารอ้างอิง

- กรมกิจการผู้สูงอายุ. (2559). *คู่มือโรงเรียนผู้สูงอายุ*. สืบค้นเมื่อ 21 มิถุนายน 2563, จาก <http://www.dop.go.th/th/know/5/24>
- _____. (2566). *สถิติผู้สูงอายุของประเทศไทย ณ วันที่ 31 ธันวาคม 2565*. สืบค้นเมื่อ 7 มีนาคม 2566, จาก <https://www.dop.go.th/th/know/side/1/1/1766>
- โกสินทร์ ชี้ทางดี. (2562). แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานโรงเรียนผู้สูงอายุในจังหวัดลพบุรี. *วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยปทุมธานี*, 11(2), น. 325-336.
- ฐาณิศรา กาบบัวศรี. (2562). เทคนิคและกระบวนการ POSDCoRB Process and Technique of POSDCoRB. *วารสารสมาคมพัฒนาวิชาชีพการบริหารการศึกษาแห่งประเทศไทย*, 1(3), น. 18-20.
- นภเรณู สัจจรักษ์ธีระฐิติ และพจนา พิชิตปัจจา. (2557). *รายงานฉบับสมบูรณ์โครงการวิจัยทิศทางและการพัฒนานโยบายการเรียนรู้ตลอดชีวิตของผู้สูงอายุในประเทศไทย*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ (วช.) และสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)
- บุญชม ศรีสะอาด. (2553). *การวิจัยเบื้องต้น* (พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- ยุรธร จีนา. (2561). *โรงเรียนเปี่ยมสุข: รูปแบบการจัดการองค์กรชุมชนเพื่อรองรับสังคมผู้สูงอายุในศตวรรษที่ 21 จังหวัดเชียงใหม่*. *วารสารสถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม*, 5(1), น. 171-184.
- เวหา เกษมสุข. (2562). *แนวทางส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตของโรงเรียนผู้สูงอายุ* (วิทยานิพนธ์ดุสิตบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศิลปากร).
- ศศิพัฒน์ ยอดเพชร, ภาวนา พัฒนศรี และธนิกานต์ ศักดา. (2560). *โครงการการถอดบทเรียนตัวอย่างที่ดีของโรงเรียนและชมรมผู้สูงอายุที่มีกิจกรรมถ่ายทอดความรู้*. กรุงเทพฯ: เจพรีนธ์.

อาชัญญา รัตนอุบล, วีระเทพ ปทุมเจริญวัฒนา, วรรัตน์ ปทุมเจริญวัฒนา, ปาน กิมปี และระวี สัจจโสภณ. (2554). รายงานฉบับสมบูรณ์การศึกษาและการเรียนรู้ตลอดชีวิตของผู้สูงอายุไทย. กรุงเทพฯ: มูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาผู้สูงอายุไทย (มส.ผส.) และสถาบันวิจัยระบบสาธารณสุข.

Krejcie, R. V. & Morgan, D. W. (1970). Determining Sample Size for Research Activities. *Educational and Psychological Measurement*, 3(3), pp. 607-610.

World Health Organization. (2002). Active Aging A Policy Framework. In Noncommunicable Disease Prevention and Health Promotion Department (Ed.), *the Second United Nations World Assembly on Ageing, Madrid, Spain, April 2002*. (pp. 45-53). Geneva, Switzerland: Health Canada UNFPA.